

บทที่ 14

พื้นที่วัฒนธรรมคนตรีอำเภอลาดยาว

14.1 พื้นที่ทางกายภาพอำเภอลาดยาว

อำเภอลาดยาวเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดนครสวรรค์ มีชื่อว่าลาดยาว น่าเชื่อว่าจะเรียกตามลักษณะภูมิประเทศ กล่าวคือ พื้นที่เป็นที่ราบบริเวณกว้างขวางลาดเทจากเชิงเขา จากทิศตะวันตกสู่ทิศตะวันออก

แต่เดิมอำเภอลาดยาวมีฐานะเป็นเพียงตำบลหนึ่ง อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอโกรกพระจังหวัดนครสวรรค์ สภาพทั่วไปเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ด้วยป่าไม้อันมีค่า เช่น ไม้ตะเคียน ไม้สัก ไม้มะค่า ไม้ประดู่ ไม้ชิงชัน และไม้อื่นๆ รวมทั้งสัตว์ป่านานาชนิด ส่วนพื้นที่ราบที่ใช้ในการเพาะปลูกมีน้อย ราษฎรอาศัยกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปไม่หนาแน่น

ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2456 กำนันตำบลลาดยาวชื่อ ขุนลาดภิบาล (หลง หมู่พยัคฆ์) ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากพระภิกษุรูปหนึ่งคือ “หลวงพ่อพง” เจ้าอาวาสวัดลาดยาวได้เป็นผู้ริเริ่มชักชวนราษฎรร่วมกันขุดลอกเหมือง คลองส่งน้ำ ฝาย เพื่อกักเก็บน้ำ บุกเบิกพื้นที่ที่เป็นป่าเพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูก ทำนา ทำไร่ พร้อมกับชักชวนให้คนต่างท้องถิ่นที่เข้ามาทำมาหากินในท้องถิ่นนี้ จึงทำให้ตำบลลาดยาวเจริญขึ้นตามลำดับ ขุนลาดภิบาล จึงได้เสนอความเห็นต่อ พระยาสุนทรพิพิธ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ และพลโทพระยาเทพหัสดินทร์ สมุหเทศาภิบาลมณฑลนครสวรรค์ เพื่อพิจารณายกฐานะตำบลลาดยาวขึ้นเป็นอำเภอลาดยาว ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ และสมุหเทศาภิบาลมณฑลนครสวรรค์คนต่อมา ได้ดำเนินการปลูกสร้างอาคารที่ว่าการอำเภอชั่วคราวขึ้น โดยขุนลาดภิบาล เป็นผู้ยกที่ดินของตนเองจำนวน 100 ไร่ ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีการยกฐานะตำบลลาดยาวขึ้นเป็นอำเภอลาดยาว และต่อมาในปี พ.ศ. 2470 ขุนลาดภิบาล กำนันตำบลลาดยาว ขุนเปล่งประศาสตร์ นายอำเภอลาดยาวคนแรกได้ชักชวนราษฎรสละทุนทรัพย์แรงงานร่วมกันปลูกสร้างอาคารที่ว่าการอำเภอลาดยาว เป็นอาคารไม้สองชั้นครึ่ง

ต่อมาปี พ.ศ. 2534 นายศิริพงษ์ จันทรขุ่ม ได้ของบประมาณจากกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ก่อสร้างที่ว่าการอำเภอเป็นอาคาร 3 ชั้น เป็นเงิน 7,000,000 บาท ก่อสร้างแล้วเสร็จในสมัย นายกมล ศิริวัฒนา เป็นนายอำเภอ โดยนายชูวงศ์ ฉายะบุตร อธิบดีกรมการปกครอง เป็นประธานเปิดเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2536 เป็นอาคารคอนกรีต 3 ชั้น ที่ว่าการอำเภอลาดยาวใหม่ ดังสภาพปัจจุบัน

ชั้นแรกที่ยกฐานะเป็นอำเภอนั้น มีตำบลในเขตการปกครองรวม 7 ตำบล คือ

1. ตำบลลาดยาว
2. ตำบลหนองยาว
3. ตำบลวังม้า
4. ตำบลมาบแก
5. ตำบลวังเมือง
6. ตำบลบ้านไร่
7. ตำบลเนินจีเหล็ก

ในปี พ.ศ. 2476 ได้มีการจัดตั้งตำบลขึ้นอีก จำนวน 2 ตำบล คือ

1. ตำบลห้วยน้ำหอม โดยแบ่งหมู่บ้านบางหมู่บ้านจากตำบลลาดยาว และตำบลลานสัก อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

2. ตำบลสร้อยละคร โดยแบ่งหมู่บ้านบางหมู่บ้านจากตำบลลาดยาว

ในปี พ.ศ. 2510 ได้มีการจัดตั้งตำบลเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 1 ตำบล คือ ตำบลแม่วงก์ โดยแบ่งบางหมู่บ้าน จากตำบลห้วยน้ำหอม และตำบลลาดยาว ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 ได้แยกตำบลแม่วงก์เป็นตำบลศาลเจ้าไก่อ้อ และในปัจจุบันตำบลแม่วงก์อยู่ในเขตปกครอง อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์

ในปี พ.ศ. 2515 ได้มีการจัดตั้งตำบลเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 1 ตำบล คือ ตำบลแม่เล่ย์ โดยแบ่งหมู่บ้านบางหมู่บ้านจากตำบลแม่วงก์ ในปัจจุบันตำบลแม่เล่ย์อยู่ในการปกครอง อำเภอแม่วงก์

ในปี พ.ศ. 2522 ได้มีการจัดตั้งตำบลเพิ่มขึ้นอีก จำนวน 1 ตำบล คือ ตำบลวังชัน โดยแบ่งหมู่บ้านบางหมู่บ้านจากตำบลแม่วงก์ ตำบลแม่เล่ย์ ตำบลบ้านไร่ ปัจจุบันตำบลวังชันอยู่ในเขตปกครองของ อำเภอแม่วงก์

ในปี พ.ศ. 2516 ได้มีการจัดตั้งตำบลเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 1 ตำบล คือ ตำบลหนองนมวัว โดยแบ่งหมู่บ้านบางหมู่บ้านจากตำบลหนองยาว

ในปี พ.ศ. 2535 ได้ประกาศตั้ง กิ่งอำเภอแม่วงก์ในวันที่ 1 เมษายน 2535 และได้ยกฐานะเป็นอำเภอแม่วงก์ เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540

ในปี พ.ศ. 2536 ได้มีการจัดตั้งตำบลเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 1 ตำบล คือตำบลสระแก้ว โดยแบ่งหมู่บ้านจากตำบลลาดยาว

ในปี พ.ศ. 2539 ได้ประกาศจัดตั้งกิ่งอำเภอแม่เปิน เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2539

ในปี พ.ศ. 2540 ได้ประกาศจัดตั้งกิ่งอำเภอชุมตาบง เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2540

ปัจจุบันอำเภอลาดยาว ปี พ.ศ. 2541 มีตำบลและหมู่บ้านในเขตการปกครอง รวม 12 ตำบล 135 หมู่บ้าน

สภาพภูมิศาสตร์

อำเภอลาดยาว ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดนครสวรรค์ ห่างจากจังหวัดโดยทางรถยนต์ ประมาณ 40 กิโลเมตร พื้นที่ 708.58 ตารางกิโลเมตร

อาณาเขต อำเภอลาดยาว มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอขามเฒ่าวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร อำเภอบรรพตพิสัย และอำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอบรรพตพิสัย และอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอแม่วงก์ และกิ่งอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์

พื้นที่อำเภอลาดยาวเป็นที่ราบโดยลาดเทจากทิศตะวันตกลงสู่ทิศตะวันออก พื้นที่ราบเหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ดิน ฟ้า อากาศ มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูหนาว และฤดูฝน ช่วงฤดูร้อนอากาศร้อนจัด

ลำน้ำที่สำคัญ

ลำน้ำวังม้า อยู่ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอเป็นลำน้ำที่ต่อเนื่องจากลำน้ำแม่วงก์ โดยลำน้ำแม่วงก์ มีต้นกำเนิดจากเขาโมโกจู เขตอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ไหลผ่านอำเภอแม่วงก์ เข้าสู่เขตอำเภอลาดยาวทางตำบลศาลเจ้าไก่อ้อ ตำบลลาดยาว ตำบลวังม้า ไหลลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาที่อำเภอมนรมย์ จังหวัดชัยนาท ตอนปลายลำน้ำนี้เรียกว่า แม่น้ำสะแกกรัง ระยะทางที่ลำน้ำผ่านอำเภอลาดยาว 30 กิโลเมตร

ลำน้ำคลองโพธิ์ เป็นลำน้ำซึ่งต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาแม่กะสีใน ตำบลแม่เลย์ ไหลผ่านตำบลห้วยน้ำหอมมาบรรจบกับลำน้ำวังม้า ที่เขตอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

ลำน้ำคลองขุนลาด ขุนลาดบริบาล ได้ริเริ่มดำเนินการขุดคลอง แยกจากคลองวังม้าที่บ้านสะเคาซ้าย เขตรอยต่อตำบลห้วยน้ำหอมกับหมู่ที่ 3 ตำบลลาดยาว อยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอ เพื่อให้ลำน้ำไหลผ่านบ้านลาดยาว ในอดีตกาลเป็นชุมชนศูนย์กลางของชาวอำเภอลาดยาว ในสมัยนั้นเพื่อใช้ในการทำเกษตรกรรมและอุปโภคบริโภคตลอดทุกฤดูกาล จึงให้ชื่อลำคลองนี้ว่า คลองขุนลาด เพื่อเป็นนามธรรมแก่อนุชนรุ่นหลังตราบเท่าทุกวันนี้ สภาพคลองปัจจุบันผ่านทุ่งนามีคลองแยกที่เป็นเหมือนส่ง ที่หมู่ที่ 11 ตำบลลาดยาว ผ่านบ้านคอนปอ เข้าเขตตำบลสระแก้ว บ้านคอนไม่ตำบลหนองนมวัว และตำบลหนองขาว เรียกคลองห้วยหินลับ ส่วนคลองขุนลาดยาวถึงศาลเจ้า(จีน) มีคลองแยกไปทางสระหลวงพ่อพวง ส่งน้ำเพื่อการเกษตร สู่ตำบลสระแก้ว คลองขุดลาดจากสามแยกศาลเจ้าไหลเลียบผ่านหน้าบ้านขุนลาดเดิมเขตติดต่อกับวัดลาดยาว เลียบแนวเขตลาดยาว (ทางด้านทิศเหนือ) ในเขตสุขาภิบาลลาดยาวถึงได้โรงสีเรือนไทย ด้านทิศตะวันออก มีคลองแยกไปสะพานหนึ่ง

คลองขุนลาดในอดีต จะมีน้ำไหลผ่านทุกฤดูกาล แต่ปัจจุบันป่าไม้ขุนเขาแหล่งต้นน้ำแม่
วงศ์ถูกบุกรุกทำลาย ในฤดูแล้งน้ำจึงแห้งคลอง คำว่าในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ในท้องที่อำเภอ
ลาดยาวจึงแปรเปลี่ยนไปตามสภาพของกาลเวลา กลับกลายเป็นอำเภอลาดยาวต้องคอยฝน แต่เมื่อ
ฝนตกชุกมีน้ำป่าไหลหลากเข้าท่วมฉับพลัน ทำให้เกิดทรายมูลขึ้นสองฝั่งคลอง ทำนาข้าวกันไม่ได้
ถูกปล่อยให้ทิ้งร้าง นอกเหนือจากนั้นตลาดลาดยาวจะถูกจมอยู่ใต้น้ำทุกครั้งเมื่อมีฝนตกหนัก
ติดต่อกันหลายวันเป็นประจำ

คลองม่วง เป็นคลองสายหลักในแถบพื้นที่ราบสูงทางการเกษตรด้านทิศเหนือของอำเภอ
ลาดยาว แยกจากคลองแม่वंกที่ปากคลองไ้สูงบ้านตลุกข่อยน้ำในพื้นที่อำเภอแม่वंก ผ่านบ้านวังน้ำ
ขาว บ้านคลองม่วง บ้านตะเคียนงาม ตำบลวังชัน อำเภอแม่वंก และเข้าเขตท้องที่อำเภอลาดยาว
ที่บ้านทับเกวียน ตำบลศาลเจ้าไ้ก่อ ต่อ ผ่านบ้านบึงหล่ม

14.2 วัฒนธรรมดนตรีอำเภอลาดยาว

จากการสำรวจวัฒนธรรมดนตรีของอำเภอลาดยาว พบวัฒนธรรมดนตรีหลายๆประเภท ดังนี้

วัฒนธรรมดนตรีประเภทวงดนตรีไทย

จากการสำรวจพบศิลปินและวงดนตรี ดังนี้

ประเภท วัฒนธรรมดนตรี	สถานที่	ชื่อศิลปินพื้นบ้าน วัฒนธรรมดนตรี
วงดนตรีไทย “ปี่พาทย์-มอญ” “ประมวลศิลป์”	เลขที่ 56/2 ม.10 ต.สระแก้ว อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์	นายประมวล เม่นเขตการณ์

ตารางที่ 14.2.1 แสดงการเก็บข้อมูลวัฒนธรรมดนตรี ประเภทวงดนตรีไทย “ปี่พาทย์-มอญ”
ของนายประมวล เม่นเขตการณ์

ชื่อ นายประมวล นามสกุล เม่นเขตการณ์ อายุ 40 ปี ศิลปินประเภท วงดนตรีไทย
“ปี่พาทย์-มอญ”

ที่อยู่ เลขที่ 56/2 หมู่ 10 ตำบลสระแก้ว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

โทรศัพท์ 089-8574720

มีประสบการณ์กับงานวัฒนธรรมดนตรีแขนงนี้มาแล้ว 20 ปี

รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีแขนงนี้มาจาก สืบทอดมาจากพ่อแม่

วัฒนธรรมดนตรีประเภทแคนว

จากการสำรวจพบศิลปินและวงดนตรี ดังนี้

ประเภท วัฒนธรรมดนตรี	สถานที่	ชื่อศิลปินพื้นบ้าน วัฒนธรรมดนตรี
แคนว “ชุมพรเพชรสวรรค์”	เลขที่ 98/1 ม.5 ต.หนองนมวัว อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์	นายชุมพร ชีเณร

ตารางที่ 14.2.2 แสดงการเก็บข้อมูลวัฒนธรรมดนตรี ประเภทแคนว

ของนายชุมพร ชีเณร

ชื่อ นายชุมพร นามสกุล ชีเณร อายุ 63 ปี ศิลปินประเภท แคนว
ที่อยู่ เลขที่ 98/1 หมู่ 5 ตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์
โทรศัพท์ 089-9885893

มีประสบการณ์กับงานวัฒนธรรมดนตรีแขนงนี้มาแล้ว 38 ปี

รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีแขนงนี้มาจาก หัดเล่นจากลูกน้องภายในบ้าน

14.3 แผนที่วัฒนธรรมคนตรีอำเภอลาดยาว

จากการสำรวจข้อมูลวัฒนธรรมคนตรีอำเภอลาดยาวสามารถจัดทำแผนที่ได้ดังนี้

แผนที่ 14.3.1 แสดงแผนที่วัฒนธรรมคนตรี อำเภอลาดยาว